

1.

KAYNAK A

Bak, ben Murşili, (...) senin huzurunda itirafta bulunuyorum: Gerçekten Hatti ülkesinde bir veba var. Babamın günlerinde ve kardeşimin günlerinde de veba vardı ve ben, Murşili, şöyle düşündüm: Babamın ve kardeşimin günlerinde olan bu veba, belki de tanrıların önünde bir günah işlenmiş olmasındandır. Ben de soruşturdum ve şu ortaya çıktı: Babam, Fırat kıyısındaki Mısır topraklarına yürüdüğünde, Hatti ülkesine esirler getirdi ve o esirler vebayı getirdi. Ey Fırtına Tanrısı, efendim! Bu günah babamın günahıdır ve ben de onun oğlu olarak o günaha ortak oldum ama bak, ben günahı itiraf ediyorum fendim. Hatti ülkesinin çektiği acılara artık son ver.

(Hitit Kralı II. Murşili'nin Veba Metinleri)

KAYNAK B

Çin milleti tatlı sözü, yumuşak ipeğiyle aldatıp uzak milleti kendine yaklaştırır. Yaklaştırıp konduktan sonra kötü şeylerini o zaman düşünür. Türk milleti, Çin'in tatlı sözüne, yumuşak ipeğine kanıp çok öldün, çok da mahvoldun. Türk milleti, ilini bırakıp Çin'e tâbi oldun, ilini elden çıkardın. (...) Ben Türk Bilge Kağan'ım. Türk milleti için gece uyumadım, gündüz oturmam. Türk devletini, töresini kurdum. Bu sözleri taşla yazdım ki, işitsin, bilsin, unutmasın!

(Bilge Kağan Kitabesi/Orhun Kitabeleri)

Kaynak A ve B'ye göre, Hitit kralı II. Murşili ve Göktürk hükümdarı Bilge Kağan'ın kendi dönemlerinde tarihe kayıt düşmelerinin amaçları nelerdir?

2.

KAYNAK A

Atatürk Dönemi'nde benimsenen tarih anlayışı, Osmanlı merkezli geleneksel tarih anlatısından uzaklaşarak Türk kimliğini etnik, kültürel ve coğrafi süreklilik içinde ele almayı amaçlamıştır. Bu dönemde tarih öğretimi, geçmişin kronolojik aktarımına dayanan bir alan olmaktan çıkmış; ulusal kimliğin inşasında etkin bir araç hâline gelmiştir. 1930'lu yıllarda Türk Tarih Kurumunun çalışmaları doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarında, Türk milletinin tarih sahnesindeki varlığının çok eski çağlara dayandığı, uygarlıkların gelişimine önemli katkılar sunduğu ve bağımsızlık duygusunun Türk kültürünün temel unsurlarından biri olduğu vurgulanmıştır.

KAYNAK B

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra bağımsızlığını kazanan Kırgızistan Devleti'nin kurucu devlet başkanı Askar Akayev'in yaptığı ilk işlerden biri, bir tarih kitabı yayımlatmak olmuştur. Bu kitap, Sovyetler Birliği Dönemi'nde benimsenen ve Ruslar dışındaki etnik ulusların bağımsız tarihlerini baskılayarak onları Sovyet kimliği altında bütünleştirmeyi hedefleyen tarih anlayışından farklı bir tutumla hazırlanmıştır. Akayev, ortak vatan anlayışı doğrultusunda Kırgız halkının geleneksel köklerine sahip çıkarak bağımsızlık bilincini güçlü tutmayı hedeflemiştir.

Kaynak A ve B'ye göre millî kimliğin oluşturulma sürecini tarihin faydaları açısından yorumlayınız.

3. Aşağıdaki her bir metni inceleyiniz. Metinlerde vurgulanan tarihin doğasına ait temel kavramı belirleyerek ilgili kutucuğa yazınız.

Arşivlerin tozlu rafları arasında çalışan bir araştırmacı, elindeki bilgileri rastgele bir araya getirmez. Önce kaynakları titizlikle seçer, sonra onların güvenilirliğini sorgular, en sonunda da tüm verileri eleştirel bir süzgeçten geçirerek bir sonuca varır.

.....

Bir ulusun bağımsızlık mücadelesini anlamak için önce işgalin başladığı anı, sonra direnişin dönüm noktası olan çarpışmaları ve nihayet zaferle sonuçlanan anlaşmanın imzalandığı günü, tıpkı olayların gelişim sürecinde olduğu gibi sıralamak gerekir.

.....

Buharın makinede kullanılmaya başlanması, sadece üretim biçimini değiştirmedir. Aynı zamanda insanların köylerden kentlere göç etmesine, yeni sosyal sınıfların doğmasına ve hatta havanın kirlenmeye başlamasına yol açan bir dizi başka gelişmeyi de tetikledi.

.....

Geçmiş konuşmaz ama geride bıraktıkları konuşur. Bir parşömen üzerindeki solmuş yazılar, bir madeni para, bir mektup ya da bir fotoğraf... Her biri, bir dönemin sessiz tanığıdır. Onlara dikkatle bakan gözler, yüzyıllar öncesinin nefesini duyar.

.....

4. (I) Tarih, geçmişin meşalesidir. (II) Başka bir deyişle geçmişteki olay ve olguların tarihçilerin dokunuşuyla gün yüzüne çıkarılmasıdır. (III) Burada tarihçilere düşen görev, olay ve olguların neden ve etkilerini dikkate almadan yalnızca geçmişin keşfine odaklanmaktır. (IV) Tarihte olay, toplumları etkileyen, belirli bir yer ve zamanda meydana gelen kısa süreli gelişmelerdir. (V) Olgu ise daha geniş çaplı ve uzun zaman diliminde meydana gelen durumlardır. (VI) Geçmişte meydana gelen olaylar tekrarlanabilirken olgular ise tekrarlanamaz. (VII) Tarihsel bilginin zaman kavramıyla iç içe geçen bir doğası vardır. (VIII) Zaman; olayların oluş sırasını ve akışını belirleyen, düzenli ve döngüsel gök olaylarını ölçü birimi olarak kullanan somut bir kavramdır. (IX) Tarihçiler; araştırmalarını kolaylaştırmak, bulgularını adlandırmak, öğrenilmesini mümkün kılmak gibi çeşitli amaçlarla tarihi; yüzyıl, çağ gibi çeşitli dönemlere ayırmış ve sınıflandırmıştır. (X) Bu sınıflandırmaya göre Hz. İsa'nın doğumundan önceki süreç tarih öncesi devirler, Hz. İsa'nın doğumundan sonrası ise tarih devirleri olarak adlandırılmıştır.

“Tarihin Doğası” ile ilgili metnin bazı cümleleri yanlış bilgi içermektedir. Bu cümlelerin numaralarını daire içine alarak tespit ediniz ve cümleleri düzelterek yeniden yazınız.

5. Aşağıdaki metinde tarihsel bilginin üretim sürecine ilişkin bazı aşamalara yer verilmiştir.

“Bu çalışmamda özellikle Mezopotamya, Anadolu, Mısır, Yunan ve Roma medeniyetlerinin gelişimleri, hukuk, bilim, sanat ve inanç konuları üzerinde durdum. İlk Çağ'da bu medeniyetleri incelememin ve araştırmamın en önemli sebebi bugüne kadar yapılan çalışmaların Avrupa merkezli yaklaşımların etkisinde kaldığı ve tek taraflı yazıldığını düşünmemden kaynaklanıyordu. Eserimi yazarken Antik Dönem tarihçilerinin eserlerinin yanı sıra kazı çalışmaları sonrası ortaya çıkan bulgular ile modern tarih araştırmalarından geniş ölçüde faydalandım. Bu bağlamda başvurduğum ana kaynaklar arasında Herodot'un "Tarih" adlı eseri, Hammurabi Kanunları, Yunan şehir devletlerine ve Roma İmparatorluğu'na ait belgeler yer almaktadır. Ayrıca modern dönem tarihçilerinden Aydın Sayılı, Fuat Sezgin, Ş. Teoman Duralı, Pierre Briant, Jean Bottéro ve Michael Grant'in araştırmaları da önemli bir yer tutmaktadır. Buna rağmen araştırmam boyunca kaynak eksikliği ve mevcut çalışmaların çoğunlukla Batı dillerinde yazılmış olması yanında taraflı anlatımları gibi zorluklarla karşılaştım. Bu nedenle mit ve efsanelerdeki fantastik unsurları ayıkladıktan sonra döneme ait kalıntılarla yazılı belgeleri bir araya getirip karşılaştırmalı ele aldım. Bu döneme dair mümkün olan en nesnel ve kapsamlı analizi sunmaya gayret ettim. Araştırmamın sonucunda yayımladığım makalede; İlk Çağ'ın günümüz medeniyetlerinin üzerinde hukuk, bilim, sanat ve inanç unsurları bakımından kalıcı etkiler bırakan bir dönem olduğu sonucuna ulaştım. Ayrıca Anadolu, Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarının da Yunan ve Roma medeniyetleri kadar günümüzün hukuk, bilim, sanat ve inanç alanları üzerinde etkili olduğunu tespit ettim.”

5.1. Aşağıdaki tabloda tarihsel bilginin üretim sürecine ilişkin aşamalar verilmiştir. Her aşamanın karşısına araştırmacının bu aşamada gerçekleştirdiği işlemi metinden hareketle yazınız.

Tarihsel Bilginin Üretim Aşaması	Araştırmacının Gerçekleştirdiği İşlem
Konu veya Sorun Belirleme	
Kaynaklardan Bilgi Toplama	
Kaynağı İnceleme	
Kanıtı Dayalı Ürün Oluşturma	

5.2. Aşağıdaki tabloda verilen kaynak türlerinin her biri için metinden birer örnek yazınız. Bu örneklerin neden birinci veya ikinci elden kaynak olduğunu açıklayınız.

Kaynak Türü	Metinden Kanıt Niteliğinde Örnek	Neden Birinci ya da İkinci Elden Kaynak Olduğuna Dair Açıklama
Birinci Elden Kaynak		
İkinci Elden Kaynak		

6. Göbeklitepe, Şanlıurfa kent merkezinin 18 kilometre kuzeydoğusunda, Örencik Köyü yakınlarında yer almaktadır. Bölgenin coğrafi konumu ve sunduğu elverişli çevresel koşullar, avcı-toplayıcı toplulukların burayı bir merkez olarak seçmesinde etkili olmuştur. 1995 yılında Klaus Schmidt (Klaus Şimit) tarafından yapılan kazı çalışmaları sonucunda, Göbeklitepe'nin 12 bin yıl öncesine uzanan bir kült merkezi olduğu anlaşılmıştır. Varlığını MÖ 8 binlere kadar sürdüren Göbeklitepe, bu dönemin sonunda terk edilmiştir. Göbeklitepe kazıları, avcı-toplayıcı yaşamdan tarım ve hayvancılığa geçişi, tapınma mimarisini ve sanatın doğuşunu anlamamıza önemli katkılar sağlamıştır. Dünyanın bilinen en eski ve en büyük tapınma merkezi olarak kabul edilen Göbeklitepe, dinsel inanışların yerleşik yaşama geçiş sürecindeki rolünü ortaya koymuştur.

Tarihe yardımcı bilim dallarından arkeoloji ve coğrafyanın tarihle olan ilişkisini metinden örnek vererek açıklayınız.

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	Alan Becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama)
2	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	Alan Becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama)
3	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	Alan Becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.3. Kaynağı İnceleme)
4	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	Alan Becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.3. Kaynağı İnceleme)
5	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	Kavramsal Beceriler: KB2.4. Çözümleme
6	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	Kavramsal Beceriler: KB2.4. Çözümleme

PUANLAMA TABLOSU							
1	2	3	4	5		6	TOPLAM
				5.1.	5.2.		
15	15	15	16	16	8	15	100

ÇÖZÜMLER

1. II. Murşili veba salgınının nedenini araştırıp babasının günahına ortak olduğunu kabul eder, tanrılara itiraf ve tövbe ederek ülkesinin acılarının sona ermesini diler. Bilge Kağan, Türklerin Çin'in sözlerine kanarak zarar gördüğünü vurgulayarak bu hatanın tekrarlanmamasını ister. Bağımsızlığın önemini belirtir ve devletin güçlenmesi için kendi çabalarını anlatır.

TAM PUAN (3+3+3+3+3=15 PUAN)

Öğrencinin Hitit Kralı II. Murşili'nin amaçlarını;

I. itirafta bulunmak ve sorumluluğu üstlenmek,

II. Tanrıya hesap vermek, (Tanrıya yalvarış ve yakarış);

Göktürk hükümdarı Bilge Kağan'ın amaçlarını;

III. Türk milletini geçmişte yaptıkları hatalara karşı uyarmak (gelecek nesilleri uyarmak ya da tarihten ders çıkarmak),

IV. bağımsızlık ya da birlik ve beraberlik ruhunu gelecek kuşaklara aktarmak,

V. kendi liderliğini ve başarılarını meşrulaştırmak

şeklinde açıklaması beklenir. Bu açıklamalardan her biri için 3 puan olmak üzere toplam 15 puan verilecektir.

KISMİ PUAN

Öğrencinin Tam Puan başlığı altında maddelendirilen açıklamalardan birine yer vermesi durumunda 3, ikisine yer vermesi durumunda 6, üçüne yer vermesi durumunda 9, dördüne yer vermesi durumunda ise 12 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin verdiği cevapların II. Murşili ve Bilge Kağan'ın tarihî metinlerini oluşturmadaki amaçlarını içermemesi veya tarihsel bağlamın dışında olması veya öğrencinin herhangi bir cevap vermemesi durumunda sıfır (0) puan kabul edilecektir.

2. Atatürk Dönemi'ndeki tarih anlayışı, Osmanlı hanedanını merkeze alan tarih anlayışının terk edilmesi ve tarihin millî kimliğin ile bağımsızlığın inşasında bir araç olarak kullanılması yönünde gelişmiştir. Kırgızistan'da Akayev Dönemi'ndeki tarih anlayışı, siyasi yapının değişmesiyle birlikte, farklı etnik kökene sahip halkları "Sovyet kimliği" altında birleştirmeye yönelik tarih anlayışından farklı olarak, Kırgız halkında millî bilinç (millî kültür, ortak kültür, ortak vatan) oluşturmaya ve bağımsızlık duygusunu güçlendirmeyi amaçlayan bir biçimde gelişmiştir.

TAM PUAN (5+5+5=15 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

I. Türkiye'de (Atatürk Dönemi'nde), Osmanlı tarihini (Osmanlı hanedanını) merkez alan tarih anlayışı yerine Türk kimliğini güçlendirmeye yönelik bir tarih anlayışına yer vermesi (veya millî bilinç, millî tarih ya da ortak vatan anlayışlarını güçlendirmeye yönelik bir tarih anlayışına yer vermesi),

- II. Kırgızistan'da (Akayev Dönemi'nde), Sovyet kimliği yerine Kırgız kimliğini güçlendirmeye yönelik bir tarih anlayışına veya millî bilinç ya da ortak vatan anlayışlarını güçlendirmeye yönelik bir tarih anlayışına yer vermesi,
- III. Her iki ülkede de bağımsızlık duygusunu güçlendirmeye yönelik bir tarih anlayışının benimsenmesine yer vermesi

beklenir. Bu açıklamalardan her biri için 5 puan olmak üzere toplam 15 puan verilecektir.

KISMİ PUAN

Öğrencinin Tam Puan başlığı altında maddelendirilen açıklamalardan birine yer vermesi durumunda 5, ikisine yer vermesi durumunda 10 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında, Atatürk'ün tarih anlayışını açıklarken Osmanlı hanedanını merkeze alan tarih anlayışı yerine "ortak vatan, millî kimlik, kültürel miras, millî bilinç, bağımsızlık" durumlarını merkeze alan Türk kimliğini ve bağımsızlık duygusunu güçlendirmeye yönelik yaklaşımın herhangi birine yer vermemesi; Askar Akayev'in tarih anlayışını açıklarken Sovyet kimliği yerine "ortak vatan, millî kimlik, kültürel miras, millî bilinç, bağımsızlık" durumlarını merkeze alan Kırgız (ulus) kimliğini ve bağımsızlık duygusunu güçlendirmeye yönelik yaklaşımın herhangi birine yer vermemesi veya soruyu bağlamının dışında açıklaması veya öğrencinin herhangi bir cevap vermemesi durumunda 0 puan kabul edilecektir.

3.

Arşivlerin tozlu rafları arasında çalışan bir araştırmacı, elindeki bilgileri rastgele bir araya getirmez. Önce kaynakları titizlikle seçer, sonra onların güvenilirliğini sorgular, en sonunda da tüm verileri eleştirel bir süzgeçten geçirerek bir sonuca varır.

Yöntem/Metot

Bir ulusun bağımsızlık mücadelesini anlamak için önce işgalin başladığı anı, sonra direnişin dönüm noktası olan çarpışmaları ve nihayet zaferle sonuçlanan anlaşmanın imzalandığı günü, tıpkı olayların gelişim sürecinde olduğu gibi sıralamak gerekir.

Zaman/Kronoloji/Takvim

Buharın makinede kullanılmaya başlanması, sadece üretim biçimini değiştirmedir. Aynı zamanda insanların köylerden kentlere göç etmesine, yeni sosyal sınıfların doğmasına ve hatta havanın kirlenmeye başlamasına yol açan bir dizi başka gelişmeyi de tetikledi.

Neden-Sonuç

Geçmiş konuşmaz ama geride bıraktıkları konuşur. Bir parşömen üzerindeki solmuş yazılar, bir madeni para, bir mektup ya da bir fotoğraf... Her biri, bir dönemin sessiz tanığıdır. Onlara dikkatle bakan gözler, yüzyıllar öncesinin nefesini duyar.

Belge/Kaynak/Kanıt

TAM PUAN (4+4+4+3=15 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

I. yöntem/metot,

II. zaman/kronoloji/takvim,

III. neden-sonuç,

IV. belge/kaynak/kanıt

kavramlarına yer vermesi beklenir. Bu açıklamalardan birine yer vermesi durumunda 4, ikisine yer vermesi durumunda 8, üçüne yer vermesi durumunda 12, dördüne yer vermesi durumunda ise 15 puan verilecektir.

KISMİ PUAN

Öğrencinin Tam Puan başlığı altında maddelendirilen cevaplardan birine yer vermesi durumunda 4, ikisine yer vermesi durumunda 8, üçüne yer vermesi durumunda 12 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin verdiği cevabın yöntem/metot, zaman/kronoloji/takvim, neden-sonuç, belge/kaynak/kanıt kavramlarını içermemesi veya öğrencinin herhangi bir cevap vermemesi durumunda sıfır (0) puan kabul edilecektir.

4. Yanlış bilgi içeren cümleler ve düzeltilmiş hâlleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Yanlış Cümle	Düzeltilme
III	Burada tarihçilere düşen görev, olay ve olguları neden ve sonuç ilişkisi içinde analiz ederek bu olay ve olguların etkilerini incelemek ve geçmişi anlamaya çalışmaktır.
VI	Geçmişte meydana gelen olayların tekrarı yoktur, tarihi olgular ise farklı dönem ve toplumlarda benzer biçimlerde ortaya çıkabilir.
VIII	Zaman; olayların oluş sırasını ve akışını belirleyen, düzenli ve döngüsel gök olaylarını ölçü birimi olarak kullanan soyut bir kavramdır.
X	Bu sınıflandırmaya göre yazının icadından önceki süreç tarih öncesi devirler, yazının icadından sonraki süreç ise tarih devirleri olarak adlandırılmıştır.

TAM PUAN (1+3)+(1+3)+(1+3)+(1+3)=16 PUAN

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi) III, VI, VIII ve X. cümleleri yanlış cümleler olarak tespit etmesi ve bu cümlelerin her birinin düzeltilmesini doğru yazması durumunda tam puan kabul edilecektir. Buna göre;

- Yanlış cümlelerin (III, VI, VII, X. cümleler) tespiti durumunda her bir cümle için 1 puan, toplamda ise 4 puan verilecektir.
- Yanlış cümlelerin (III, VI, VII, X. cümleler) düzeltilmelerinin yapılması durumunda her bir cümle için 3 puan, toplamda ise 12 puan verilecektir.

Bu durumda öğrencinin cevabındaki her bir yanlış cümle için 1 puan, ilgili cümle için düzeltilmesi için ise 3 puan verilecektir. Böylece her bir tespit ve düzeltme için toplam 4 puan (1+3) verilebilecektir.

Genel Toplam: 4 puan (Tespit) + 12 puan (Düzeltilme) = 16 puan

KISMİ PUAN 1 (Her bir tespit) + 3 (Düzeltilme) = 4 PUAN

Öğrencinin cevabındaki her bir yanlış cümle için 1 puan, ilgili cümle için düzeltilmesi için ise 3 puan

verilecektir. Böylece her bir tespit ve düzeltme için toplam 4 puan (1+3) verilebilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında yanlış bilgi içeren cümleler olarak I, II, IV, V, VII, IX. cümleleri yazması veya cümlelerin düzeltmelerini yanlış yapması veya öğrencinin cevap vermemesi durumunda sıfır (0) puan kabul edilecektir.

5.

5.1.

Tarihsel Bilginin Üretim Aşaması	Araştırmacının Gerçekleştirdiği İşlem
Konu veya Sorun Belirleme	Mezopotamya, Anadolu, Mısır, Yunan ve Roma medeniyetlerinin hukuk, bilim, sanat ve inanç alanlarındaki gelişmelerini araştırma konusu olarak belirlemiştir.
Kaynaklardan Bilgi Toplama	Antik Dönem tarihçilerinin eserlerinden, kazı bulgularından ve modern tarih araştırmalarından yararlanmıştır.
Kaynağı İnceleme	Mit ve efsanelerdeki abartılı unsurları ayıklamış, kalıntılarla yazılı belgeleri karşılaştırmalı olarak incelemiştir.
Kanıtı Dayalı Ürün Oluşturma	İlk Çağ medeniyetlerinin günümüz medeniyetlerini hukuk, bilim, sanat ve inanç alanlarında etkilediği sonucuna ulaşarak araştırma makalesini oluşturmuştur.

TAM PUAN (4+4+4+4=16 PUAN)

Öğrencinin cevabında yukarıdaki gibi;

- Konu veya Sorun Belirleme aşamasında araştırmacının incelediği medeniyetleri ve araştırma konularını belirlediğini açıklaması,
- Kaynaklardan Bilgi Toplama aşamasında araştırmacının tarihî eserlerden, kazı bulgularından ve modern araştırmalardan yararlandığını belirtmesi,
- Kaynağı İnceleme aşamasında araştırmacının kaynaklardaki bilgileri sorguladığını, ayıkladığını veya karşılaştırarak incelediğini açıklaması,
- Kanıtı Dayalı Ürün Oluşturma aşamasında araştırmacının elde ettiği bilgilerden hareketle yayımladığı makalede İlk Çağ medeniyetlerinin günümüze etkilerine ilişkin sonuçlara ulaştığını belirtmesi

beklenir. Bu açıklamalardan her biri için 4 puan olmak üzere toplam 16 tam puan verilir.

KISMİ PUAN

Öğrencinin Tam Puan başlığı altında maddelendirilen açıklamalardan yalnızca birine yer vermesi durumunda 4 puan, ikisine yer vermesi durumunda 8 puan, üçüne yer vermesi durumunda ise 12 puan verilir.

Ayrıca öğrencinin herhangi bir aşamaya ilişkin işlemi metne uygun ancak eksik açıklaması durumunda ilgili aşama için 2 puan verilir.

SIFIR (0) PUAN

Öğrencinin cevabında tarihsel bilginin üretim aşamalarıyla ilişkilendirilebilecek doğru bir işleme yer vermemesi, metindeki bilgilerle çelişen veya soruyla ilgisiz cevaplar vermesi ya da soruyu cevapsız bırakması durumunda 0 (sıfır) puan kabul edilecektir.

5.2.

Kaynak Türü	Metinden Kanıt Niteliğinde Örnek	Neden Birinci ya da İkinci Elden Kaynak Olduğuna Dair Açıklama
Birinci Elden Kaynak	"Bu bağlamda başvurduğum kaynaklar arasında Herodot'un "Tarih" adlı eseri, Hammurabi Kanunları, Yunan şehir devletlerine ve Roma İmparatorluğu'na ait belgeler yer almakta..." veya "Bu eseri yazarken <u>Antik Dönem tarihçilerinin eserlerinin...</u> " veya "Bu nedenle efsanelerle <u>döneme ait kalıntılarla yazılı belgeleri</u> bir araya getirerek karşılaştırmalı olarak ele alarak..."	Bu belgeler, incelenen dönemde oluşturuldukları ve o döneme ilişkin doğrudan bilgi verdikleri için birinci elden kaynaktır.
İkinci Elden Kaynak	"...ve modern dönem tarihçilerinden <u>Pierre Briant, Jean Bottéro ve Michael Grant'in araştırmaları</u> da önemli bir yer tutmaktadır."	Bu araştırmalar, incelenen dönemden sonra yaşamış tarihçilerin geçmişe ait kaynakları inceleyerek hazırladıkları çalışmalar olduğu için ikinci elden kaynaktır.

TAM PUAN (2+2+2+2=8 PUAN)

Öğrencinin cevabında yukarıdaki gibi;

- I. Birinci elden kaynak kullanıldığını gösteren metinden uygun bir ifade yazması,
 - II. Bu ifadenin neden birinci elden kaynak olduğunu doğru açıklaması,
 - III. İkinci elden kaynak kullanıldığını gösteren metinden uygun bir ifade yazması,
 - IV. Bu ifadenin neden ikinci elden kaynak olduğunu doğru açıklaması
- beklenir. Bu açıklamalardan her biri için 2 puan olmak üzere toplam 8 tam puan verilir.

KISMİ PUAN

Öğrencinin Tam Puan başlığı altında maddelendirilen cevaplardan yalnızca birine yer vermesi durumunda 2 puan, ikisine yer vermesi durumunda 4 puan, üçüne yer vermesi durumunda ise 6 puan verilir.

NOT: Öğrencinin cevabında metinde kanıt olarak kullanılabilecek bir cümle vermesi yeterlidir. Cevapta cümlelerin tamamının değil de yalnızca ilgili kısmının verilmesi de doğru kabul edilecektir. Bu durumda herhangi bir puan kesintisi yapılmayacaktır. (Cümlelerin ilgili bölümleri yukarıdaki tabloda altı çizili olarak gösterilmiştir.)

SIFIR (0) PUAN

Öğrencinin cevabında birinci ve ikinci elden kaynaklara ilişkin doğru bir örnek veya gerekçeye yer vermemesi, kaynak türleriyle uyuşmayan ya da tarihsel olarak hatalı cevaplar vermesi veya soruyu cevapsız bırakması durumunda 0 (sıfır) puan kabul edilecektir.

6. **Arkeoloji:** Kazılarda ortaya çıkarılan tarihî kalıntıları inceleyerek geçmişteki toplumların yaşamı hakkında bilgi edinilmesini sağlar. Göbeklitepe’de yapılan kazılar sonucunda buranın yaklaşık 12 bin yıl öncesine uzanan bir kültür merkezi olduğunun anlaşılması buna örnektir.

Coğrafya: Geçmişteki toplumların yaşam biçimlerinin ve yerleşim tercihlerinin coğrafi koşullarla ilişkisini anlamamızı sağlar. Göbeklitepe’nin coğrafi konumu ve elverişli çevresel koşullarının avcı-toplayıcı toplulukların burayı merkez olarak seçmesinde etkili olması buna örnektir.

TAM PUAN (4+4+4+3=15 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

- I. Arkeolojinin tarih çalışmalarıyla ilişkisini açıklaması,
- II. Metinden, arkeolojinin tarih çalışmalarıyla ilişkisini gösteren bir örnek vermesi,
- III. Coğrafyanın tarih çalışmalarıyla ilişkisini açıklaması,
- IV. Metinden, coğrafyanın tarih çalışmalarıyla ilişkisini gösteren bir örnek vermesi

beklenir. Bu açıklamalardan birine yer vermesi durumunda 4, ikisine yer vermesi durumunda 8, üçüne yer vermesi durumunda 12, dördüne yer vermesi durumunda ise 15 puan verilecektir

KISMİ PUAN

Öğrencinin tam puan başlığı altında maddelendirilen cevaplardan birine yer vermesi durumunda 4, ikisine yer vermesi durumunda 8, üçüne yer vermesi durumunda ise 12 puan verilecektir.

Ayrıca;

öğrencinin arkeoloji ve coğrafyanın tarih çalışmalarıyla olan ilişkisini bağlamına uygun ancak eksik açıklaması durumunda, her bir bilim dalı için 2 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında arkeoloji ve coğrafyanın tarih araştırmalarına katkılarına ilişkin doğru bir açıklamaya veya metinden uygun bir örneğe yer vermemesi, tarihsel açıdan hatalı ya da soruyla ilgisiz cevaplar vermesi veya soruyu cevapsız bırakması durumunda 0 (sıfır) puan kabul edilecektir.